

Animal welfare, etológia és tartástechnológia

Animal welfare, ethology and housing systems

Volume 7

Issue 4

Gödöllő
2011

ÁLLATVÉDELEM OKTATÁSA MAGYARORSZÁGON: TÉNYEK ÉS PERSPEKTÍVÁK

Tózsér János¹, Fodor Kinga²

¹Szent István Egyetem, MKK, Állattenyésztés-tudományi Intézet, 2103 Gödöllő, Páter Károly, u. 1.

²Szent István Egyetem, ÁOTK, Állat-egészségügyi Igazgatástani és Agrár-gazdaságtani Tanszék, 1078 Budapest, István utca 2.

tozser.janos@mkk.szie.hu, fodor.kinga@aotk.szie.hu

Összefoglalás

Az állatok védelmének alapja egészségük megőrzése a teljes élettartamuk alatt, függetlenül attól, hogy kedvtelésből tartott hobbiállatról, mezőgazdasági haszonállatról, vagy kísérleti állatról van-e éppen szó. A témakör oktatásának módja, és annak hatékonysága ezért nagy fontossággal bír az oktatás gyakorlatában. A tanulmány bemutatja az egyetemi karokon folyó *Állattenyésztő mérnök (BSc)*, illetve az állatorvos-doktori és biológus *BSc* szakok jelenlegi oktatásának rendszerét az állatvédelmi és állatjóléti szempontjából. Értékelik a különböző „*agrár jellegű*” *BSc* szakok oktatási rendszerében az állatvédelem és állatjólét kérdését taglaló tantárgyak órakereteit. Az *Állattenyésztő mérnök mester szak (MSc)* oktatási tematikáját is vizsgálják ebből a szempontból. Hasznos lenne az oktató kollégáknak rendszeresen találkozni egymással – a tapasztalatok megbeszélése végett –, továbbá megfontolandó lenne a jövőben az oktatási tananyagok tematikáinak egységesítése, valamint közös jegyzet készítése képzési típusonként.

Kulcsszavak: egyetemi oktatás, állatvédelmi oktatás, állatjólét, BSc és MSc képzés

Teaching programmes of animal welfare and animal protection in Hungary: facts , perspectives

Abstract

The main principle of animal protection is to preserve their health during their entire lifespan, no matter whether we're dealing with livestock species, pets or animals used for experiments. Therefore the method and efficiency of teaching this field of study is important in the practice of education. This study presents

the current system of the *BSc of Animal Husbandry, Veterinary Medicine and Biology* in two faculties of Szent Istvan University from the viewpoint of animal protection and animal welfare. They're analysing the time ratio of courses dealing with the question of animal protection and animal welfare in the different BScs connected to *agricultural fields*. The educational programme of *Animal Husbandry MSc* was also analyzed from that aspect. It would be useful holding regular meetings with teachers involved for discussing the experiences, and in the future integrating the topics of the educational materials and prepare uniform textbooks for all levels of study.

Keywords: university education, animal welfare, animal protection, BSc and MSc levels of study

Bevezetés

Az állatok védelmének alapja egészségük megőrzése a teljes élettartamuk alatt, függetlenül attól, hogy kedvtelésből tartott hobbiállatról, mezőgazdasági haszonállatról, vagy kísérleti állatról van-e éppen szó. Az állatok egészségének védelme, és a prevenció ma már nemcsak állatjóléti, hanem egyben nagyon fontos természetvédelmi, gazdasági és közegészségügyi jelentőséggel is bír, így az állatorvosi és az állattenyésztői szakma elengedhetlen részét képezi. Az állatvédelem és állatjólét kérdése ugyanakkor az elmúlt évtizedekben már nemcsak a szakemberek körében, hanem mind az elmélettel foglalkozók, mind pedig a gyakorlati kérdések iránt érdeklődők számára kiemelt témának számít. A társadalom egyre inkább érdeklődőbbé vált és válik az állatvédelem olyan részletkérdései iránt is, mint pl. állatok szállítása, a hobby állatok szakszerű tartása és ellátása, az állatvédelmi szempontokat első helyen szem előtt tartó termék-, élelmiszer- és gyógyszer előállítás.

Az állatok hivatásos védelmezője az állatorvos – ennek megfelelően az állatorvosképzésben az állatvédelem oktatása mindig is kiemelt szerepet kapott. Tekintettel arra, hogy az állatok védelme az állatorvosképzés során gyakorlatilag mindegyik stúdium keretében benne foglaltatik, külön „*állatvédelem*” tantárgy az alapképzésben nem szerepel. A téma iránt különösen érdeklődő, vagy a későbbiekben kifejezetten állatvédelemmel foglalkozni kívánó hallgatók ugyanakkor fakultáció keretében mélyebben is foglalkozhatnak a témával.

Hazánkban 2004-ben kezdődtek meg azok a munkák, amelyek az ún. osztott képzés (BSc, MSc) kialakítását célozták meg az agrárképzés területén. Az *Állattenyésztő mérnök BSc* szak akkreditációja megtörtént, így 2005-ben már ez első évfolyamok oktatása két egyetemi karon (Kaposvár és Gödöllő) próbaképpen megkezdődtek. Ezt követően mind az „*öt régi egyetemi karon*” (Mosonmagyaróvár, Keszthely, Gödöllő, Debrecen, Kaposvár) folytatódott ennek a szaknak a képzése.

Célkitűzések

Tanulmányunkban megpróbáljuk bemutatni az egyetemi karokon folyó *Állattenyésztő mérnök (BSc)*, illetve az állatorvos-doktori és biológus *BSc* szakok jelenlegi oktatásának rendszerét az állatvédelmi és állatjóléti szempontjából. Hasonlóan értékeljük a különböző „*agrár jellegű*” *BSc* szakok oktatási rendszerében az állatvédelem és állatjólét kérdését taglaló tantárgyak órakereteit. Az *Állattenyésztő mérnök mester szak (MSc)* oktatási tematikáját is vizsgáljuk ebből a szempontból. Az elemzésekhez szükséges adatokat (tantárgy neve, tantárgy felelős neve, órakeretek, irodalmak) az aktuális egyetemi karok Dékáni Hivatalai, ill. a tantárgyfelelős szolgáltatják.

Képzések bemutatása

Az *Állattenyésztő mérnök BSc* szak tanmenetében természetesen kellő órakerettel, féléves oktatás keretében, valósul meg a különböző gazdasági haszonállatfajok oktatása. Példakép bemutatjuk a *SZIE Mezőgazdaság - és Környezettudományi Kar* órakereteit:

- Általános állattenyésztés és genetika: E, 2, Gy: 3, K, 5
- Haltenyésztés és halgazdálkodás: E, 1, Gy,1, K, 2
- Juhtenyésztés: E, 0, Gy: 4, K, 3
- Lótenyésztés: E, 2, Gy, 2, K, 3
- Nyúltenyésztés: E, 1, Gy, 1, K, 2
- Szarvasmarhatenyésztés: E, 4, Gy, 4, K, 7
- Baromfitenyésztés: E, 4, Gy,4, K, 8
- Sertésenyésztés: E, 3, Gy 3, K, 5
- Kecsketenyésztés: E, 2, Gy,1, K, 3

Ezek az órakeretek lehetővé teszik a tantárgy előadóinak azt, hogy állatvédelem és az állatjóléti jogi szabályozási kérdéseit adott faj szakmai ismeretanyagával együtt (tartástechnológia, szállítás, vágás, állatok kezelése stb.) azokkal összhangban tárgyalják, legalább két tanórát szánva a rendeletek értelmezésére. A tantervek közös összeállítása miatt, a többi agrár karon is, hasonló órakeretben oktatják az egyes állattenyésztési részterületeket. Két *Állattenyésztő mérnök BSc* szak esetében önálló állatvédelem tantárgy oktatására kerül sor: *Debrecen* (E, 1, Gy, 0, K, 2), *Kaposvár* (E, 0, Gy, 3, K, 3). A tantárgyfelelősök előadásait anyagilag átadják a hallgatóknak, forrásmunkák között megtaláljuk az 1998. évi XXVIII. Törvény anyagát, 1999- 2000. évben kiadott könyveket, esetenként saját jegyzetet.

Az *Állattenyésztő mérnök mester szak* (MSc) képzési rendszerében *Debrecenben* (Állatvédelem, E, 2, Gy, 0, K, 2), *Kaposváron* (Állatvédelem és állatjólét, E, 2, Gy, 0, K, 2), *Gödöllőn* (Állatvédelem, E, 2, Gy, 0, K, 2) két óra előadás áll rendelkezésre a témakör oktatására. Azok a tantárgyak amelyek a környezetbarát állattartással, az alternatív technológiákkal, és az alkalmazott etológiával foglalkoznak – közvetett módon – segítik a szakszerű gazdasági haszonállattartás ismereteinek alapos megismerését.

A *Környezetgazdálkodási agrármérnök BSc* szakon (Gödöllőn) a *Háziállatok védelme* c. tantárgy kötelező (E,1, Gy, 1, K, 2), az *Állatokkal való bánásmód* c. tantárgy pedig szabadon választható (E, 2, Gy, 0, K,1). Ez utóbbi tantárgy – ugyanolyan kredittel – felvehető a *Természetvédelmi mérnök BSc*, ill. a *Vadgazda mérnök BSc* szak hallgatói számára is, C típusú tantárgyként.

Ami a *Természetvédelmi mérnök BSc* szak képzését illeti ezen a területen Kaposváron az *Állatvédelem, növény-és állatkereskedelem* c. tantárgy oktatása történik (E, 2,Gy, 1, K, 3). Gödöllőn ugyanebben a képzésben három kötelező, A tantárgy felvételére van mód: *Vadvédelem, vadgazdálkodás*: E, 1, Gy, 0, K, 2), *Védett állatok Magyarországon* (E, 1, Gy, 2, K, 3) és *Madárvédelmi terepgyakorlatok* (E 0, Gy, 2, K, 2). Választható tantárgyként az *Állatvédelmi alapismeret* c. tantárgyra lehet jelentkezni (E, 2, Gy, 0, K, 2).

A *Vadgazda mérnök BSc* képzés esetében Gödöllőn két kötelező tantárgy található az órarendben az állatvédelem témakörében: *Természet és vadvédelem* (E, 3, Gy, 2, K, 5), *Állatvédelem* (E, 1, Gy, 0, K, 1).

Ami pedig a *Tanár-agrár mérnöktanár MSc* szak tantervét illeti, Kaposváron az *Állatvédelem és állati jólét* c. tantárgy kerül oktatásra (E, 2, Gy, 0, K, 2).

Az állatorvos, osztatlan képzés tanmenetében az állatvédelem mindegyik tantárgy oktatásában benne foglaltatik, hiszen e nélkül egyetlen állatorvosi szakterületet sem lehet megfelelő szakértelemmel végezni. Az egyes tantárgyak az adott szakterülethez kapcsolódva oktatják az ahhoz tartozó állatvédelmi részeket (pl. sebészet, gyógyszerstan: fájdalomcsillapítás, laborállat-tudomány: kísérleti állatok védelme, etológia: állati jólét, állategészségügyi igazgatástan: állatvédelmi jogszabályok, állattenyésztéstan, takarmányozástan: megfelelő tartástechnológia és táplálékellátás, állat- és élelmiszerhigiéna: árutermelő gazdasági haszonállatok védelme stb). Különálló diszciplínaként, az egyes szakterületek állatvédelemhez kapcsolódó részeinek mintegy összefoglalását az egyetemi hallgatók fakultáció keretében hallgathatják meg. A tantárgy két részre, egy elméleti és egy gyakorlati állatvédelmi oktatásra oszlik, mindkét esetben 15-15 órás időtartamban. Az elméleti oktatás keretében a hallgatók részletesen megismerik a Magyar Állatvédelmi Törvényt és végrehajtási utasításait, valamint az egyes területeket szabályozó hatályos Kormányrendeleteket (gazdasági haszonállatok-, kísérleti állatok-, kedvtelésből tartott állatok védelme, állattartással kapcsolatos jogszabályok stb.). Mindemellett az állatvédelem Európai Unió szabályozási, valamint az állat- és természetvédelemmel kapcsolatos nemzetközi egyezmények is ismertetésre kerülnek. Az előadások keretében az állatvédelem valódi fogalmairól, céljairól, feladatairól, az állati jólét

meghatározási lehetőségeiről, egy állatorvos állatvédelmi feladatairól, valamint az állatok felhasználásával végzett foglalkozások (állati termék-előállítás, állatkísérletek) etikai kérdéseiről is szó esik, mégpedig az adott téma gyakorlatban is jártas és elismert szakemberei által tartott előadásokban. A gyakorlati félév során rengeteg esetbemutató is történik, amely lehetőséget ad állatvédelmi kérdések megvitatására. A fakultáció természetesen a kar biológus hallgatói számára is meghallgatható.

Az alapképzés mellett a *Szent István Egyetem Állatorvos-tudományi Kara* nagy hangsúlyt fektet a már végzett szakemberek továbbképzésére is, ennek megfelelően több továbbképzési programban is oktatásra kerül az állatvédelem. A „*Laborállat-tudomány és kísérletszervezés*” 80 órás továbbképzés elsősorban az állatkísérleteket is végző szakemberek számára érdekes tanfolyam. Mivel ez az oktatás kielégíti az EU 86/609/EEC 2. cikkelyében leírtakat, azt ezt abszolválók a szükséges állatvédelmi ismeretek birtokában az Unió egész területén jogosultakká válnak állatkísérleteket végzésére. Az *Állatorvos-tudományi Kar* további két, egy-egy napos állatvédelmi továbbképzéssel is az érdeklődő szakemberek rendelkezésére áll, „*Kedvtelésből tartott állatok bántalmazásának jogi és szakmai megítélése*”, illetve „*Az állatkísérletek jogi és szakmai megítélése*” címmel. A közeljövőben a gazdasági haszonállatok állatvédelmével foglalkozó kétnaposra (16 órára) tervezett továbbképzés is indulni fog a Karon.

Következtetések és javaslatok

- A különböző agrárképzésekben az állatvédelem és az állatjóllét oktatásakor az előadások heti egy vagy két órát tesznek ki. Vannak képzési formák, ahol gyakorlati oktatásra is mód nyílik pl. *Természetvédelmi mérnök BSc* szak.
- Az *Állattenyésztő mérnök BSc* szak esetében önálló állatvédelem tantárgy oktatására csak két karon kerül sor, a többiben adott állatfajhoz kapcsolódó tantárgy keretében taglalják az állatvédelem kérdését, gyakorlati lehetőséggel együtt.
- Az *Állattenyésztő mérnök mester*, valamint a *Tanár-agrár mérnöktanár MSc* szakok képzésében az előadás órakerete ugyancsak két óra hetente, amely nem biztos, hogy elég, figyelembe véve a képzések céljait.
- Az állatorvos képzésben az állatvédelem mindegyik tantárgy oktatásában megtalálható, ugyanis e nélkül egyetlen állatorvosi szakterületet sem lehet megfelelő szakértelemmel végezni. Fakultáció keretében a hallgatók bővíthetik ismereteiket, továbbá mód van többféle továbbképzési programban is részt venni.
- Érdemes lenne a területen oktató kollégáknak rendszeresen találkozni egymással – a tapasztalatok megbeszélése végett -, továbbá megfontolandónak tartanánk a jövőben az oktatási tananyagok tematikáinak egységesítését, valamint közös jegyzet készítését képzési típusonként.